

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI

TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

O'quv-uslubiy boshqarma
tomonidan ro'yxatga olindi
№ 2014/00014
2014 yil 20 iyun

Institut kengashining
№1 sonli qarori bilan
TASDIQLANGAN
(2014 yil 23 avgust)

IQTISODIYOT SUB'EKTLARI
MOLIYAVIY HOLATINING TAHLILI
fanining

ISHCHI O'QUV DASTURI

Bilim sohalari:	100 000 – Gumanitar soha
	200 000 - Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
Ta'lim sohalari:	230 000 - Iqtisod
Ta'lim mutaxassisliklari:	5A230901 - Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar bo'yicha); 5A230902 - Audit (tarmoqlar bo'yicha);

Toshkent-2014

Fanning ishchi o'quv dasturi o'quv va ishchi o'quv reja hamda o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan

Tuzuvchilar: Xakimov B. TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasini mudiri, i.f.n., prof.
Rahimov M. TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasini, i.f.n., dos.

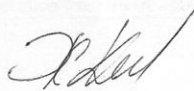
Taqrizchilar: Ibrohimov A. TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasini professori, i.f.n.
Rizaev N. Moliya-bank akademiyasi, "Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit" kafedrasini mudiri, i.f.n., dos.

Fanning ishchi o'quv dasturi kafedraning 2014 yil 20 maydagi 20-sonli yig'ilishi muhokamasidan o'tkazilgan va fakultet Kengashida ko'rib chiqish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri B. Xakimov

Fanning ishchi o'quv dasturi Hisob va audit fakulteti Kengashida muhokamadan o'tkazilgan va tavsiya etilgan (2014 yil 12 iyundagi 11-sonli qarori).

J. Kudaybergenov

Kelishildi:
O'quv ishlari bo'yicha prorektor

A. Karimov

Kirish

1.1.Fanining maqsadi va vazifalari

Iqtisodiyotni globallasuvi, integrasion jarayonlar, innovasion jadallik va kuchli raqobat muhitidagi talablar hisob-kitoblar tizimini ham zamonaviy biznes qoidalariga mos tarzda takomillashtirishni talab etmoqda.

Manfaatlar uygunligini tan olingan bozor modeli avvalo iqtisodiyot sub'ektlaridan chuqur tahliliy echimlar asosida xulosalar qilishni va boshqaruvni taktik qarorlarini tayyorlashni zaruriyatga aylantirmoqda.

Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatini baholash va ular ish samaradorligini tahlil qilish, tashxis etish zamonaviy iqtisodiyotda yanada murakkab hodisa va jarayonga aylanadi. Shu jihatdan, har bitta korxonada faoliyatini, uning moliyaviy holatini, to'lovga qodirligini hamda moliyaviy barqarorligini aniqlashda tahliliy amallarga bo'lgan ehtiyoj va zaruriyatdagi muammolar muhim masala hisoblanadi.

Fanni o'qitishning asosiy maqsadi – biznes va boshqaruv sohasida iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatini tahlil etishning nazariy, uslubiy va amaliy masalalarini zamonaviy pedagogik, o'quv-uslubiy, ilmiy va amaliy texnologiyalarga asoslangan holda ochib berishdan va uning usullari bilan tanishtirishdan iborat.

Fanni o'qitishning asosiy vazifalari xo'jalik yurituvchi sub'ektlar moliyaviy holatini - aktivlar, kapital va majburiyatlar, daromad va xarajatlar, bozor va ish aktivligi kabi ko'rsatkichlar tizimida baholash usullari, boshqaruvning optimal echimlarini tayyorlash yo'llari, moliya-xo'jalik faoliyatini sog'lomlashtirishning chora tadbirlarini belgilash haqida zamonaviy bilimlarni berishga qaratilgan.

1.2. Fanni o'zlashtirgan talabning malakaviy darajasi

“Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida magistrant:

-xo'jalik sub'ektlari moliyaviy holatiga baho berish usullarini, tahlilni tashkil etish shakllarini, moliyaviy holat va uni istiqboldagi kutilishini bashoratlashdagi tahliliy amallarni bilishlari kerak;

-buxgalteriya balansini o'qish va tahlil etish orqali firma va kompaniyalar moliyaviy holatiga baho berish, firma va kompaniyalar aktivlari va passivlarini o'zaro bog'liqligini tahlil qilish, realizasiya hajmi, ishlab chiqarish xarajatlari va foyda hajmini aloqadorligini, kritik hajm darajasi, mahsulot ishlab chiqarish va sotishning foyda keltirish hajmini, chiqarish va moliyaviy leverdlarni, kreditga qodirlik va investision faoliyatning moliyaviy tahlil etish ko'nikmalariga ega bo'lishlari;

-xo'jalik sub'ektlarining mavjud resurslari, ularning tuzilmasi, faoliyat natijaviyligi, pul mablag'larini jalb etilishi va ularning kelgusida to'planishini prognozlash malakalariga ega bo'lishlari;

-iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatini chuqur tahlil qilish asosida ular faoliyatini sog'lomlashtirish, ziddiyatlarni bartaraf etishning aniq chora tadbirlarini belgilash hamda samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishga asos bo'ladigan tavsiya va xulosalar ishlab chiqish malakalariga ega bo'lishlari lozim.

Fanning o'quv rejadagi fanlar bilan bog'liqligi

“Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fani mutaxassislik fanlari qatoriga kiritilib o'quv rejasining tegishli ta'lim mutaxassisliklarida o'quv jarayonining 2 va 3-semestrlarida o'qitiladi.

Dasturni amalga oshirishda o'quv rejasida rejalashtirilgan mutaxassislik fanlaridan (Boshqaruv hisobi, Amaliy audit, Tannarx kal`kulyasiyasi, Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlaridan) etarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlik talab etiladi.

Fanni o'qitishda qo'llaniladigan yangi pedogogik texnologiyalar va ularning mazmun mohiyati

“Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanining ma'ruza ma'lumotlarni ko'rgazmali taqdim etish tartibi va vositalari:

Insert jadvali: mustaqil o'qish, ma'ruza tanlash jarayonida olinadigan ma'lumotlarni yaxlit bir tizimga keltirishga imkoniyat yaratadi; oldindan olingan ma'lumotni yangisi bilan o'zaro bog'lash qobilyatini shakllantirishga imkon beradi.

Klaster: ma'lumot xaritasini tuzish; barcha fikrlarni, asosiy omil atrofidagi g'oyalarni yig'ish.

CHarxpalak: o'tilgan mavzularni yod olish, mantiqan fikrlab, berilgan savollarga mustaqil ravishda to'g'ri javob berish va o'z-o'zini baholashga hamda olingan bilimarni qisqa vaqtda baholashga qaratilgan usul.

Toifali jadval: mavjud holat va munosabatlarni aks ettiradigan ma'lumotlarni birlashtirishni, tizimlashtirishni, tarkiblashtirishning ko'nikmalarini rivojlantiruvchi usul.

Konseptual jadval: o'rganish ob'ektini ikki yoki undan ortiq jihatlar bo'yicha taqqoslash imkonini beruvchi tizimli va tarkibli ko'nikmalarni rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyasi.

BLOT-tahlil jadvali: resurslari holatini baholash va tahlil etish vositasi; tizimli mushohoda qilish, qiyosiy farqlash, tarkibiy va umumiy jihatdan baholash ko'nikmalarini shakllantirish usuli.

Loyihalash: aniq g'oya va fikrlar echimiga qaratilgan jarayonlarning kelgusidagi kutilishlarini bashoratlash qoidalariga asoslangan usul.

Muammo texnologiyasi: fanning nazariyasi va amaliyotiga oid turli muammoli masala va vaziyatlar mohiyatini to'g'ri anglash, ularning yuzaga kelish sabablarini va omillarini tavsiflash, ilmiy va amaliy echimlar berish yuzasidan aniq qarorlar tayyorlashga imkon beruvchi malakaviy kunikmalarni shakllantirish usuli.

“Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanining amaliy mashg’ulotlarida muammoni jamoaviy tarzda hal etishning usullari va vositalari:

Aqliy xujum: qo’yilgan savol, masala va muammoni butun gurux bilan muhokoma qilish orqali dars jarayonida barcha talabalarning faolligini ta’minlashga qaratilgan, erkin fikrlarga boshqalarning ham fikrlarini bayon etishga yo’naltiruvchi munozora usuli.

Bahs: o’z fikrini ifoda etuvchilar orasida biron bir munozorali masalani muhokoma qilish, haqiqatni aniqlash va to’g’ri qarorni qabul qilish usuli.

Rinbord texnikasi: muammoni hal etish bo’yicha g’oyalarni tizimlashtirish, guruhlashtirish orqali yagona nuqtai nazarni ishlab chiqish usuli.

Del fi texnikasi: muammoni aniqlash va hal etishning jamoaviy baholash usuli.

6-6 texnikasi: muammoli masala yuzasidan taklif etilayotgan variantlardan eng yaxshisi baholanadi va tanlanadi.

Keys stadi: talabalarni qaror qabul qilishga o’rgatishga muammoli vaziyat hosil qilib, uni echishni o’rgatish usuli.

SHuningdek, “Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanida kompyuter dasturlaridan (“Finanalitik”, “Audit-ekspert”, “1-S-Buxgalteriya”, “Analitik” dasturlaridan) foydalanish tavsiya etiladi.

Talabalarga ushbu fanni o’zlashtirishda mavjud o’quv adabiyotlaridan, elektron kutubxona manbalaridan, amaliy manbalardan foydalanish tavsiya etiladi.

5A230901 –“Buxgalteriya hisobi” (tarmoqlar bo’yicha) mutaxassisligida “Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanidan o’tiladigan mavzular va ular bo’yicha mashg’ulot turlariga ajratilgan soatlar hajmining taqsimoti

T/r	Fan mavzularining nomi	Jami soatlar	SHu jumladana		
			Ma’ruza	Amaliy mashg’ulot	Mustaqil ta’lim
1	2	3	4	5	6
O’quv jarayonining 2-semestri					
1.	Moliyaviy holat tahlili fanining predmeti va axborot tizimi	18	4	8	6
2.	Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili	26	6	12	8
3.	Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili	26	6	12	8
4.	Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil qilishning xususiyatlari	18	4	8	6

O'quv jarayonining 3-semestri					
5.	Firma va kompaniyalar ish, bozor aktivligini tahlili	18	6	6	6
6.	Firma va kompaniyalarni kreditga layoqatligini tahlili	24	8	8	8
7.	Firma va kompaniyalar investision faoliyatini tahlili	18	6	6	6
Birinchi oraliq nazorat		35			
Ikkinchi oraliq nazorat		35			
YAkuniy nazorat		30			
Hammasi		148	40	60	48

5A230902 – “Audit” (tarmoqlar bo'yicha); mutaxassisligida “Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanidan o'tiladigan mavzular va ular bo'yicha mashg'ulot turlariga ajratilgan soatlar hajmining taqsimoti

Tr	Fan mavzularining nomi	Jami soatlar	SHu jumladana		
			Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim
1	2	3	4	5	6
O'quv jarayonining 3-semestri					
1.	Moliyaviy holat tahlili fanining predmeti va axborot tizimi	12	4	4	4
2.	Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili	24	8	8	8
3.	Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili	24	8	8	8
4.	Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil qilishning xususiyatlari	12	4	4	4
5.	Firma va kompaniyalar ish, bozor iktivligini tahlili	18	6	6	6

6.	Firma va kompaniyalarni kreditga layoqatligini tahlili	24	8	8	8
7.	Firma va kompaniyalar investision faoliyatini tahlili	12	4	4	4
	Birinchi oraliq nazorat	35			
	Ikkinchi oraliq nazorat	35			
	YAkuniy nazorat	30			
	Hammasi	120	40	40	40

2. O'QUV MASHG'ULOTLARI MAZMUNI

2.1. MA'RUZA MASHG'ULOTLARI

1-mavzu. Moliyaviy holat tahlili faniningpredmeti va axborot tizimi

Iqtisodiyotning glaballashuvi sharoitida iqtisodiy tahlilni tarkibiy qismlari: boshqaruv va moliyaviy tahlil. Fanlar tizimida moliyaviy holat tahlili, uning fan sifatida shakllanishi.

Moliyaviy tahlilning mazmuni, maqsadi va asosiy vazifalari. Firma va kompaniyalar moliyaviy xolatiga xolisona baho berish-moliyaviy tahlilning muhim vazifasi ekanligi.

Moliyaviy tahlilning ob'ekti va sub'ektlari. Moliyaviy tahlilni asosiy shakllari: joriy, operativ va istiqbolli tahlil. Moliyaviy taxlilni tashkil etish bosqichlari, tamoyillari.

Moliyaviy tahlilning axborotlar tizimi. Firma va kompaniyalar tomonidan tuziladigan moliyaviy xisobotlar va ularning shakllari. Ma'lumotlarni ishonchligini tekshirish. Moliyaviy xisobot foydalanuvchilari va ularning manfaatlari. Axborotlar sifatiga qo'yiladigan talablar va ularning hal etilishi, axborotlar bankini yaratish masalalari. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlar tomonidan tuziladigan hisobotlar axborotligi va ularning muammoli jihatlari. Hisobotlar bo'yicha harajatlarni baholash va ularni minimallashtirish

Moliyaviy holat tahlili usullari. Ma'lumotlarni kompyuterda qayta ishlash va tahlilda avtomatlashtirilgan ish o'rinlarini tashkil etish.

Moliyaviy tahlil va uning axborot tizimini xalqaro mezonlari. CHet el firma va kompaniyalarning moliyaviy xisobot shakllari va uni Respublikamiz amaliyotida foydalanish va moliyaviy tahlil qilish masalalari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster*

[A1, A4, A5, A6, Q7, Q8, Q12]

2-mavzu. Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili

Buxgalteriya balansini o'qish va tahlil etish orqali firma va kompaniyalar moliyaviy holatiga baho berishni mazmuni.

Buxgalteriya balansi, uning tarkibiy tuzilishi. Firma va kompaniyalar aktivlari va passivlarini o'zaro bog'liqligini tahlili. Firma va kompaniyalarni mulki, kapitali va majburiyatlarini moliyaviy koeffisientlardagi baholanishi.

Uzoq muddatli aktivlar, zaxira va xarajatlarning o'zlik mablag'lar, uzoq va qisqa muddatli qarz, kreditlar hisobiga tashkil etilganligini tahlili. Lizing hisobiga olingan mulklar tahlili.

Buxgalteriya balansining gorizontal tahlili, har bir mulk va boylikning o'ziga tegishli manbalar bilan qoplanganlik tahlili.

Buxgalteriya balansini vertikal tahlili, firma va kompaniyalar mulk va boyliklarining oqilona nisbatda tashkil etilganligini tahlili.

Buxgalteriya balansining trendli tahlili. Firma va kompaniyalar balansini reyting baholash va moliyaviy tahlilning yakuniy xulosalarini umumlashtirish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *toifali jadval, konseptual jadval, klaster, charxpalak texnologiyasi, muammo texnologiyasi, Audit ekspert 1-S, Finanalitik, Prof.buxgalteriya dasturiy ta'minotlari.*

[A4, A5, A6, Q7, Q11, Q14]

3-mavzu. Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili

Realizasiya hajmi, ishlab chiqarish xarajatlari va foyda hajmini aloqadorligini tahlili (costs-volume-profit). Moliyaviy natijalar to'g'rsidagi hisobot elementlari va uning ko'rsatkichlar tizimi.

Ishlab chiqarish xarajatlarini baholash. Marjinal foyda kontribusiyasi va uning omilli tahlili. Kritik hajm darajasi, mahsulot ishlab chiqarish va sotishning foyda keltirish hajmini tahlili.

Ishlab chiqarish va moliyaviy leveridjlar tahlili. Firma va kompaniyalar aktivlarini samarali joylashtirish va ularni foydalilikka ta'sirini tahlili. Firma va kompaniyalar passivlarini foydalilikka ta'sirini tahlili.

Tadbirkorlik foydasining shaklanishi va taqsimlanishidagi muammoli jihatlari

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *aqliy hujum, BLOT-tahlil jadvali, muammo texnologiyasi, slaydlar.*

[A2, A4, A5, A6, Q7, Q11, Q12]

4-mavzu. Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil qilishning xususiyatlari

Iqtisodiy nochorlik (bankrotlik) tushunchasi mohiyati, firma va kompaniyalarda iqtisodiy nochorlikka olib keluvchi sabablar va omillar Firma va kompaniyalar iqtisodiy nochorligini belgilovchi me'yoriy xujjatlar va ulardan moliyaviy tahlilda foydalanish.

Moliyaviy barqaror, moliyaviy havf-xatari bor va moliyaviy nobarqaror firma va kompaniyalar faoliyatini tahlili.

To'lov qobiliyati, moliyaviy mustaqillik, o'ziga qarashli aylanma mablag'lar manbasi bilan ta'minlanganlik, qarz va o'ziga qarashli manbalar o'rtasidagi nisbat, aktivlar rentabelligi, asosiy vositalar va quvvatlardan foydalanganlik, muddati o'tgan debitorlik va kreditorlik qarzlarini mavjudligini tahlili.

Korxonalar iqtisodiy nochorligini prognozlashdagi modellar.

Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalarni moliyaviy sog'lomlashtirish chora tadbirlari. Moliyaviy sog'lomlashtirishning xalqaro tajribalari va ularni amaliyotda qo'llash istiqbollari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, loyihalash metodi, Audit ekspert 1-S, Finanalitik, Prof.buxgalteriya dasturiy ta'minotlari.*

[A3, A4, A5, A6, Q7, Q8, Q10, Q13]

5-mavzu. Firma va kompaniyalar ish, bozor aktivligini tahlili

Firma va kompaniyalar ish, bozor aktivligini mohiyati va moliyaviy tahlil vazifalari. Firma va kompaniyalar ish va bozor aktivligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar.

Firma va kompaniyalar ish aktivligini sosiy va aylanma kapital bilan bog'liq bo'lgan ko'rsatkichlari tahlili.

Firma va kompaniyalar ish aktivligini xususiy va qarz kapitali bilan bog'liq bo'lgan ko'rsatkichlari tahlili.

Mol-mulk va aktivlarning, debitorlik va kreditorlik qarzlarining, o'zlik kapitallarining aylanishini tahlili.

Firma va kompaniyalar bozor aktivligini tahlili.

Qimmatbaho qog'ozlar va aksiyalarning daromad keltirishini tahlili.

Mahsulot ishlab chiqarish va sotish bo'yicha rentabellik, uning o'zgarishining omilli tahlili. Mol-mulk va mablag'larning rentabelli ishlatilganligini tahlili. O'zlik va qarzga olingan mablag'lardan samarali foydalanganlikni tahlili.

Firma va kompaniyalar ish aktivligini omilli tahlili va uni oshirish yo'llari. Firma va kompaniyalar bozor aktivligini omilli tahlili uni o'stirish yo'llari.

Firma va kompaniyalarda ish, bozor aktivligini tahlil etishda xorijiy tajribalardan foydalanish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik, Prof.buxgalteriya dasturiy ta'minotlari.*

[A3, A4, A5, A6, Q7, Q10, Q13, Q14]

6-mavzu. Firma va kompaniyalar kreditga layoqatligini tahlili

O'zbekiston Respublikasida faoliyat ko'rsatyotgan firma va kompaniyalarning kreditga layoqatligini aniqlash mezonlari va moliyaviy tahlilning vazifalari.

Qisqa muddatli kreditdan foydalanganlikni tahlili. Firma va kompaniyalarni qisqa muddatli likvid mablag'lari va muddati kelgan qarz majburiyatlarining tahlili. Likvid mablag'lar, oson sotiluvchi talabnomalar va qisqa muddatli majburiyatlar o'rtasidagi nisbatni tahlili.

O'zlik mablag'lar manbai bilan ta'minlanganlik koeffitsientlarini tahlili.

Firma va kompaniyalarning kreditga layoqatligini tahlil qilishda o'rganiladigan qo'shimcha ko'rsatkichlar tahlili. Aylanma mablag'larning aylanishini tahlili. Firma va kompaniyalarda kreditga va layoqatligini o'stirishning amaliy chora-tadbirlari.

Kreditga layoqatlikni baholashni xorij tajribalari va ularning O'zbekiston Respublikasidagi tajribalar bilan muvofiqligi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik dasturiy ta'minotlari.*

[A2, A4, A6, Q7, Q9, Q10]

7-mavzu. Firma va kompaniyalar investision faoliyatni tahlili

Investisiyaning mazmuni, mohiyati, turlari va moliyaviy tahlilning vazifalari. Ichki investisiya, nomoddiy aktivlarni sotib olish va sotish, uzoq muddatli moddiy aktivlarni sotib olish va sotish, xarid qilingan uzoq va qisqa muddatli qo'yilmalar tahlili.

Olingan va to'langan foizlar, olingan va to'langan dividendlar, investisiya foydasi va moliyaviy xizmat ko'rsatish bo'yicha daromadlar tahlili.

Xorijiy investisiya va undan samarali foydalanganlikni tahlili.

Investision faoliyatni tahlil etishda xorij tajribalaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik, Prof.buxgalteriya dasturiy ta'minotlari.*

[A1, A4, A5, A6, Q7, Q10, Q12]

3. AMALIY MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH BO'YICHA KO'RSATMALAR

1-mavzu. Moliyaviy holat tahlili faniningpredmeti va axborot tizimi

Iqtisodiyotning glaballashuvi sharoitida iqtisodiy tahlilni tarkibiy qismlari: boshqaruv va moliyaviy tahlil. Fanlar tizimida moliyaviy holat tahlili, uning fan sifatida shakllanishi.

Moliyaviy tahlilning mazmuni, maqsadi va asosiy vazifalari. Firma va kompaniyalar moliyaviy xolatiga xolisona baho berish-moliyaviy tahlilning muhim vazifasi ekanligi.

Moliyaviy tahlilning ob'ekti va sub'ektlari. Moliyaviy tahlilni asosiy shakllari: joriy, operativ va istiqbolli tahlil. Moliyaviy tahlilni tashkil etish bosqichlari, tamoyillari.

Moliyaviy tahlilning axborotlar tizimi. Firma va kompaniyalar tomonidan tuziladigan moliyaviy xisobotlar va ularning shakllari. Ma'lumotlarni ishonchligini tekshirish. Moliyaviy xisobot foydalanuvchilari va ularning manfaatlari. Axborotlar sifatiga qo'yiladigan talablar va ularning hal etilishi, axborotlar bankini yaratish masalalari. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlar tomonidan tuziladigan hisobotlar axborotligi va ularning muammoli jihatlari. Hisobotlar bo'yicha harajatlarni baholash va ularni minimallashtirish.

Moliyaviy holat tahlili usullari. Ma'lumotlarni kompyuterda qayta ishlash va tahlilda avtomatlashtirilgan ish o'rinlarini tashkil etish.

Moliyaviy tahlil va uning axborot tizimini xalqaro mezonlari. CHet el firma va kompaniyalarning moliyaviy xisobot shakllari va uni Respublikamiz amaliyotida foydalanish va moliyaviy tahlil qilish masalalari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik, dasturiy ta'minotlari.*

[A1, A4, A5, A6, Q7, Q8, Q12]

2-mavzu. Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili

Buxgalteriya balansini o'qish va tahlil etish orqali firma va kompaniyalar moliyaviy holatiga baho berishni mazmuni.

Buxgalteriya balansi, uning tarkibiy tuzilishi. Firma va kompaniyalar aktivlari va passivlarini o'zaro bog'liqligini tahlili. Firma va kompaniyalarni mulki, kapitali va majburiyatlarini moliyaviy koeffisientlardagi baholanishi.

Uzoq muddatli aktivlar, zaxira va xarajatlarning o'zlik mablag'lar, uzoq va qisqa muddatli qarz, kreditlar hisobiga tashkil etilganligini tahlili. Lizing hisobiga olingan mulklar tahlili.

Buxgalteriya balansining gorizontal tahlili, har bir mulk va boylikning o'ziga tegishli manbalar bilan qoplanganlik tahlili.

Buxgalteriya balansini vertikal tahlili, firma va kompaniyalar mulk va boyliklarining oqilona nisbatda tashkil etilganligini tahlili.

Buxgalteriya balansining trendli tahlili. Firma va kompaniyalar balansini reyting baholash va moliyaviy tahlilning yakuniy xulosalarini umumlashtirish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik, Prof.buxgalteriya dasturiy ta'minotlari.*

[A4, A5, A6, Q7, Q11, Q14]

3-mavzu. Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili

Realizasiya hajmi, ishlab chiqarish xarajatlari va foyda hajmini aloqadorligini tahlili (costs-volume-profit). Moliyaviy natijalar to'g'rsidagi hisobot elementlari va uning ko'rsatkichlar tizimi.

Ishlab chiqarish xarajatlarini baholash. Marjinal foyda kontribusiyasi va uning omilli tahlili. Kritik hajm darajasi, mahsulot ishlab chiqarish va sotishning foyda keltirish hajmini tahlili.

Ishlab chiqarish va moliyaviy leveridjlar tahlili. Firma va kompaniyalar aktivlarini samarali joylashtirish va ularni foydalilikka ta'sirini tahlili. Firma va kompaniyalar passivlarini foydalilikka ta'sirini tahlili.

Tadbirkorlik foydasining shaklanishi va taqsimlanishidagi muammoli jihatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik dasturiy ta'minotlari.*

[A2, A4, A5, A6, Q7, Q11, Q12]

4-mavzu. Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil qilishning xususiyatlari

Iqtisodiy nochorlik (bankrotlik) tushunchasi mohiyati, firma va kompaniyalarda iqtisodiy nochorlikka olib keluvchi sabablar va omillar Firma va kompaniyalar iqtisodiy nochorligini belgilovchi me'yoriy xujjatlar va ulardan moliyaviy tahlilda foydalanish.

Moliyaviy barqaror, moliyaviy havf-xatari bor va moliyaviy nobarqaror firma va kompaniyalar faoliyatini tahlili.

To'lov qobiliyati, moliyaviy mustaqillik, o'ziga qarashli aylanma mablag'lar manbasi bilan ta'minlanganlik, qarz va o'ziga qarashli manbalar o'rtasidagi nisbat, aktivlar rentabelligi, asosiy vositalar va quvvatlardan foydalanganlik, muddati o'tgan debitorlik va kreditorlik qarzlarni mavjudligini tahlili.

Korxonalar iqtisodiy nochorligini prognozlashdagi modellar.

Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalarni moliyaviy sog'lomlashtirish chora tadbirlari. Moliyaviy sog'lomlashtirishning xalqaro tajribalari va ularni amaliyotda qo'llash istiqbollari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi,*

charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik dasturiy ta'minotlari.

[A3, A4, A5, A6, Q7, Q8, Q10, Q13]

5-mavzu. Firma va kompaniyalar ish, bozor faolligini tahlili

Firma va kompaniyalar ish, bozor aktivligini mohiyati va moliyaviy tahlili vazifalari. Firma va kompaniyalar ish, bozor aktivligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar.

Firma va kompaniyalar ish aktivligini asosiy va aylanma kapital bilan bog'liq bo'lgan ko'rsatkichlari tahlili.

Firma va kompaniyalar ish faolligini xususiy va qarz kapitali bilan bog'liq bo'lgan ko'rsatkichlari tahlili.

Mol-mulk va aktivlarning, debitorlik va kreditorlik qarzlarning, o'zlik kapitallarining aylanishini tahlili. Qimmatbaho qog'ozlar va aksiyalarning daromad keltirishini tahlili.

Mahsulot ishlab chiqarish va sotish bo'yicha rentabellik, uning o'zgarishining omilli tahlili. Mol-mulk va mablag'larning rentabelli ishlatilganligini tahlili. O'zlik va qarzga olingan mablag'lardan samarali foydalanganlikni tahlili.

Firma va kompaniyalar ish aktivligini omilli tahlili va uni oshirish yo'llari. Firma va kompaniyalar bozor aktivligini omilli tahlili uni o'stirish yo'llari.

Firma va kompaniyalarda ish, bozor aktivligini tahlil etishda xorijiy tajribalardan foydalanishning xususiyatlari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert 1-S, Finanalitik dasturiy ta'minotlari.*

[A3, A4, A5, A6, Q7, Q10, Q13, Q14]

6-mavzu. Firma va kompaniyalar kreditga layoqatligini tahlili

O'zbekiston Respublikasida faoliyat ko'rsatyotgan firma va kompaniyalarning kreditga layoqatligini aniqlash mezonlari va moliyaviy tahlilning vazifalari.

Qisqa muddatli kreditdan foydalanganlikni tahlili. Firma va kompaniyalarni qisqa muddatli likvid mablag'lari va muddati kelgan qarz majburiyatlarining tahlili. Likvid mablag'lar, oson sotiluvchi talabnomalar va qisqa muddatli majburiyatlar o'rtasidagi nisbatni tahlili.

O'zlik mablag'lar manbai bilan ta'minlanganlik koeffitsientlarini tahlili.

Firma va kompaniyalarning kreditga layoqatligini tahlil qilishda o'rganiladigan qo'shimcha ko'rsatkichlar tahlili. Aylanma mablag'larning aylanishini tahlili. Firma va kompaniyalarda kreditga va layoqatligini o'stirishning amaliy chora-tadbirlari.

Kreditga layoqatlikni baholashni xorij tajribalari va ularning O'zbekiston Respublikasidagi tajribalar bilan muvofiqligi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert, Finanalitik, dasturiy ta'minotlari.*

[A2, A4, A6, Q7, Q9, Q10]

7-mavzu. Firma va kompaniyalar investision faoliyatni tahlili

Investisiyaning mazmuni, mohiyati, turlari va moliyaviy tahlilning vazifalari. Ichki investisiya, nomoddiy aktivlarni sotib olish va sotish, uzoq muddatli moddiy aktivlarni sotib olish va sotish, xarid qilingan uzoq va qisqa muddatli qo'yilmalar tahlili.

Olingan va to'langan foizlar, olingan va to'langan dividendlar, investisiya foydasi va moliyaviy xizmat ko'rsatish bo'yicha daromadlar tahlili.

Xorijiy investisiya va undan samarali foydalanganlikni tahlili.

Investision faoliyatni tahlil etishda xorij tajribalaridan foydalanish.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert usuli, aqliy hujum, toifali jadval, konseptual jadval, klaster, BLOT-tahlil jadvali, loyihalash metodi, charxpalak texnologiyasi, multimediate'lim vositalari, muammo texnologiyasi, slaydlar, Audit ekspert Finanalitik, dasturiy ta'minotlari.*

[A1, A4, A5, A6, Q7, Q10, Q12]

3.2. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'lim talabaning bajaradigan ilmiy izlanishi bo'lib, iqtisodiyot sub'ektlarining moliyaviy-xo'jalik faoliyatini tahlil etishda fanning biror bir mavzusini to'laroq o'rganadi va o'rganilgan mavzu belgilangan shaklda bajariladi. Mustaqil ishni bajarishdan maqsad, talabaning o'qishi davomida olgan bilimni mustahkamlash, chuqurlashtirish va umumlashtirishdan iboratdir.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni: talabalar mustaqil ta'limlari mavzulari kelgusida bajariladigan kurs ishlari va bitiruv malakaviy ishlari mavzulari bilan uzviylikda bajariladi.

“Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fani bo'yicha mustaqil ta'limining mazmuni va hajmi taqsimoti

Fani bo'yicha mazmuni	Mustaqil ta'limga oid bo'lim va mavzulari	Mustaqil ta'limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarish muddatlari
1	2	3	4
Moliyaviy holat tahlili fanining predmeti va axborot tizimi	Moliyaviy holat tahlilining sub'ektlari va ularning manfaatlari. Moliyaviy tahlilni tashkil etilishi	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg'ulot davomida
Moliyaviy holat tahlili fanining predmeti va axborot tizimi	Firma va kompaniyalar tomonidan tuziladigan moliyaviy xisobotlar va ularning axborotligi	Keys stadi tayyorlash	Oraliq baholashda

Moliyaviy holat tahlili fanining predmeti va axborot tizimi	Moliyaviy holat tahlili usullari	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Moliyaviy holat tahlili fanining predmeti va axborot tizimi	Moliyaviy holat tahlili va uning axborot tizimini xalqaro mezonlari	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili	Firma va kompaniyalar aktivlari va passivlarini o'zaro bog'liqligini tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili	Lizing hisobiga olingan mulklar tahlili.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili	Firma va kompaniyalar mulk va boylıklarining oqilona nisbatda tashkil etilganligini tahlili.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg'ulot davomida
Buxgalteriya balansining gorizontal, vertikal va trendli tahlili	Firma va kompaniyalar balansini reyting baholash va moliyaviy tahlilning yakuniy xulosalarini umumlashtirish.	Keys stadi tayyorlash	Amaliy mashg'ulot davomida
Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili	Moliyaviy natijalar to'g'rsidagi hisobot elementlari va uning ko'rsatkichlar tizimi.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili	Ishlab chiqarish xarajatlarini baholash	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili	Ishlab chiqarish va moliyaviy leveridjlar tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Mahsulot sotishning kritik darajasi va foydalilik tahlili	Tadbirkorlik foydasining shaklanishi va taqsimlanishidagi muammoli jihatlari	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg'ulot davomida
Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil qilishning xususiyatlari	Moliyaviy barqaror, moliyaviy xavf-xatari bor va moliyaviy nobarqaror firma va kompaniyalar faoliyatini tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil qilishning xususiyatlari	Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalarni moliyaviy sog'lomlashtirish chora tadbirlari	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Iqtisodiy nochor firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil qilishning xususiyatlari	Korxonalar iqtisodiy nochorligini prognozlashdagi modellar	Keys stadi tayyorlash	Amaliy mashg'ulot davomida
Firma va kompaniyalar ish faolligini tahlili	Firma va kompaniyalar ish va bozor aktivligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Firma va kompaniyalar ish faolligini tahlili	Firma va kompaniyalar ish aktivligini xususiy va qarz kapitali bilan bog'liq bo'lgan ko'rsatkichlari tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida

Firma va kompaniyalar ish faolligini tahlili	Mol-mulk va mablag'larning rentabelli ishlatilganligini tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
Firma va kompaniyalar ish faolligini tahlili	O'zlik va qarzga olingan mablag'lardan samarali foydalanganlikni tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	
Firma va kompaniyalar ish faolligini tahlili	Qisqa muddatli kreditdan foydalanganlikni tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg'ulot davomida
Firma va kompaniyalar ish faolligini tahlili	O'zlik mablag'lar manbai bilan ta'minlanganlik koeffisientlarini tahlili	Keys stadi tayyorlash	Mavzu yakunida
Firma va kompaniyalar ish faolligini tahlili	Kreditga layoqatlikni baholashni xorij tajribalari va ularning O'zbekiston Respublikasidagi tajribalar bilan muvofiqligi	Keys stadi tayyorlash	Mavzu yakunida
Firma va kompaniyalarni kreditga layoqatligini tahlili	Aylanma mablag'lar aylanishini tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
Firma va kompaniyalar investision faoliyatini tahlili	Investisiyaning mazmuni, mohiyati, turlari va moliyaviy tahlilning vazifalari.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg'ulot davomida
Firma va kompaniyalar investision faoliyatini tahlili	Xorijiy investisiya va undan samarali foydalanganlikni tahlili.	Keys stadi tayyorlash	Mavzu jarayonida
Firma va kompaniyalar investision faoliyatini tahlili	Investision faoliyatni tahlil etishda xorij tajribalaridan foydalanish.	Keys stadi tayyorlash	Mavzu yakunida

3.2. KURS ISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

“Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahlili” fani bo’yicha 5A230901 – “Buxgalteriya hisobi” (tarmoqlar bo’yicha), 5A230902 – “Audit” (tarmoqlar bo’yicha), 5A230903 – “Byudjet hisobi va nazorat”, 5A230102 – “Iqtisodiyot” (tarmoqlar va sohalar bo’yicha) mutaxassisligi bo’yicha o’quv rejaga muvofiq kurs ishi yozish rejalashtirilmagan.

4. REYTING BAHOLASH TIZIMI

“Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahlili” fani o’quv rejasida belgilanganidek, 5A230901 – Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar bo’yicha), o’quv rejasi taqvim jadvalining 2 va 3-semestrlarida, 5A230902 – Audit (tarmoqlar bo’yicha) magistratura mutaxassisliklarida o’quv rejasi taqvim jadvalining 2 - semestrida o’qitiladi. Fan uchun 5A230901 – Buxgalteriya hisobi (tarmoqlar bo’yicha) mutaxassisligida jami 148 soat, jumladan; 40 soat ma’ruza, 60 soat amaliy mashg’ulot, 48 soat mustaqil ta’lim 5A230902 – Audit (tarmoqlar bo’yicha) mutaxassisligida jami 120 soat, shu jumladan; 40 soat ma’ruza, 40 soat amaliy mashg’ulot, hamda 40 soat mustaqil ta’lim uchun vaqt ajratilgan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009 yil 11 iyundagi 204-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2010 yil 25 avgustdagi 333-son buyrug'i bilan o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilgan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholashning reyting tizimi to'g'risidagi Nizom"da ko'rsatilganidek, talabalar bilimini nazorat qilish va reyting tizimi orqali baholash quyidagi turlar orqali amalga oshiriladi:

- Joriy nazorat - 35 ball;
- Oraliq nazorat – 35 ball;
- YAkuniy nazorat – 30 ball.

Joriy nazorat bo'yicha amaliy mashg'ulotlar uchun ajratilgan har bir mavzu bo'yicha talabaning adabiyotlardan olgan konspekti, bilimi, mustaqil ijodiy fikr-mulohazalari, amaliy jadval va topshiriqlarni echishi, mustaqil ishi natijalari va amaliy ko'nikmalarini aniqlab borish nazarda tutiladi va u amaliy mashg'ulotlarda amalga oshiriladi.

Oraliq nazoratda talabalarning o'zlashtirish ko'rsatkichi maruzalarda o'tilgan mavzular bo'yicha og'zaki, yozma ish, test o'tkazish usullari va talabaning mustaqil ishi nazarda tutilgan holda baholanadi.

Joriy va oraliq nazoratlarda saralash ballidan kam ball to'plangan va uzrli sabablarga ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha, so'nggi joriy(JN) va oraliq nazorat(ON)lar uchun yakuniy nazoratgacha bo'lgan muddat beriladi.

YAkuniy nazorat semestr yakunida o'tkazilib, yakuniy nazoratda talabaning bilim, ko'nikma va malakalari ishchi o'quv dasturidan kelib chiqqan holda fanning umumiy mazmuni doirasida baholanadi. YAkuniy nazorat og'zaki so'rash, amaliy topshiriqlarni mustaqil echish, suhbat, yozma ish yoki test o'tkazish usulida amalga oshiriladi.

Fan bo'yicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy ballning 55 foizi, ya'ni 39 ball saralash balli hisoblanib, ushbu balldan kam ball to'plagan talaba yakuniy nazoratga kiritilmaydi.

Joriy(JN) va oraliq nazorat(ON) turlari bo'yicha 55 va undan yuqori ballni to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan deb hisoblanadi va ushbu fan bo'yicha yakuniy nazoratga kiritiladi.

Talabaning semestrda joriy (JN) va oraliq(ON) nazorat turlari bo'yicha to'plagan ballari ushbu nazorat turlari umumiy balining 55 foizidan kam bo'lsa yoki semestr yakunida joriy, oraliq va yakuniy nazorat turlari bo'yicha to'plagan ballari yig'indisi 55 balddan kam bo'lsa, u akademik qarzdor deb hisoblanadi.

Akademik qarzdor talabalarga semestr tugaganidan keyin qayta o'zlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. SHu muddat davomida fanni o'zlashtira olmagan talaba, fakul'tet dekani tavsiyasiga ko'ra belgilangan tartibda rektorning buyrug'i bilan talabalar safidan chetlashtiriladi.

Reyting nazorati jadvallari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimal ball, shuningdek joriy va oraliq nazoratlarning saralash ballari haqidagi ma'lumotlar fan bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalarga e'lon qilinadi.

4.1. Reyting nazorati jadvali

Reyting nazorati turlari	Semestr haftalari																				ballar	Saralash ballari	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			Attestasiya
JN	0-5		0-5			0-5		0-5			0-5				0-5		0-5				Attestasiya	0-35	0-39
ON	0-17						0-18															0-35	
Σ (JN+ON)	0-70																					0-70	
YAN																					0-30	0-30	0
Jami	0-70																				0-30	0-100	55

4.2. JN bo'yicha baholash mezonlari

JNda amaliy mashg'ulotlar bo'yicha jadvalda keltirilgan semestr haftalari kesimida har bir mashg'ulotda talabanning o'zlashtiriga mos ravishda mezon asosida 0-4 hafta bo'yicha 0-5 ballik taqvimda jami 0-35 ballgacha jamlanishi belgilangan.

4.3.ON bo'yicha baholash mezonlari

ON ma'ruza mashg'ulotlari materiallari asosida bir semestr davomida 2 marta o'tkaziladi. ON bo'yicha talaba jami 0-35 (har bir oraliq nazoratda (0-18) + (0-17) ballgacha to'plashi mumkin).

Fanning o'qitilgan mavzulari bo'yicha o'zlashtirish nazorati turli shakllarda o'tkazilishi mumkin. Mazkur fandan ON test sinovi shaklida o'tkazilganda testlar soni va ularga mos ravishdagi mezon (0-18) + (0-17) ball kesimida kafedra tomonidan alohida belgilanadi va talabalar e'tiboriga etkaziladi.

4.4. JN va ON bo'yicha reyting ballarini umumlashtirish mezonlari

Mazkur fan bo'yicha Σ (JN+ON) 0-70 ballgacha reyting ballarini quyidagi mezonlarga muvofiq umumlashtirilishi belgilangan.

Baholash mezonlari	Reyting ballari		Σ (JN+ON)
	JN	ON	
“Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fani mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha har tomonlama chuqur va mukammal bilimga ega. Nazariy va amaliy mashg'ulotlarda iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili bo'yicha masalalarni echa oladi va ularga oid xulosa va qaror qabul qila oladi, mustaqil mushohoda yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega	30-35	30-35	60-70
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha to'la bilimga ega. Mashg'ulotlarda iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili bo'yicha masalalarni echa oladi mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega	25-29	25-29	50-69
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha qoniqarli bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili bo'yicha masalalarni mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega	20-24	20-24	39-49

Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha qoniqarsiz bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili bo'yicha masalalarni echa olmaydi va ular yuzasidan aniq tasavvurga ega emas, bilmaydi	0-19	0-19	0-38
---	------	------	------

4.5. YAN baholash mezonlari “Yozma ish”larni baholash MEZONI

Talabalar “Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanidan yakuniy nazoratni og'zaki so'rov, test topshiriqlari yoki “Yozma ish” usulida topshiradilar va ularni o'zlashtirish ko'rsatkichi 0 dan 30 ballgacha baholanadi.

Agar yakuniy nazorat “Yozma ish” usulida amalga oshirilsa, sinov ko'p variantli usulda o'tkaziladi. Har bir variantda uchtadan savol hamda bittadan amaliy topshiriq bo'lib, har bir savolga tegishli javoblar yoziladi. Har bir savolga yozilgan javoblar bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-8 ball oralig'ida baholanadi. Amaliy topshiriq esa 0-6 ball oralig'ida baholanadi.

Berilgan har bir savolga to'g'ri va to'liq javob yozilsa, iqtisodiy tahlilning nazariy va uslubiy asoslari to'g'ri qo'llanilsa, moliyaviy va boshqaruv tahliliga oid o'z mustaqil fikriga ega bo'lsa va uni yozma shaklda bayon eta olsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 7-8 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to'liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta'sir etuvchi omillar to'liq va to'g'ri aniqlansa, omillar ta'siriga ijodiy yondoshgan holda xulosa va fikrlar bildirilsa, 6 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to'g'ri javob yozilsa, iqtisodiy tahlilning nazariy va uslubiy asoslari to'g'ri qo'llanilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 6 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to'liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta'sir etuvchi omillarning bir qismi to'g'ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, 5 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to'g'ri javob yozilsa, iqtisodiy tahlilning nazariy va uslubiy asoslari to'g'ri qo'llanilsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 5 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to'liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta'sir etuvchi omillarning bir qismi to'g'ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, 4 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga javob yozilmasa, noto'g'ri javob yozilsa yoki o'quv adabiyotidan so'zma-so'z ko'chirib yozilsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-4 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar bajarilmasa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta'sir etuvchi omillar aniqlanmasa, xulosa yozilmasa 0-3 ball bilan baholanadi.

YOzma sinov bo'yicha umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash uchun variantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo'yilgan o'zlashtirish ballari qo'shiladi va yig'indi talabaning yakuniy nazorat bo'yicha o'zlashtirish bali hisoblanadi.

Yakuniy nazoratni “Yozma ish” hamda “Test topshiriqlari” asosida o‘tkazish M E Z O N I

Talabalar “Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanidan yakuniy nazoratni “Yozma ish” hamda “Test topshiriqlari” usulida topshiradilar va ularni o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0 dan 30 ballgacha baholanadi. Yakuniy nazorat bo‘yicha topshirilgan “Yozma ish” natijalari 0-6 ball (YAN balining 20 foizi) oralig‘ida baholanadi. Yakuniy nazoratni 0-24 ball (YAN balining 80 foizi) oralig‘ida baholanadigan qismi kompyuter sinflarida test topshiriqlari asosida o‘tkaziladi. Talabalar berilgan 30 ta test topshiriqlari bo‘yicha har bir to‘g‘ri javob uchun 0,8 ballga ega bo‘ladilar.

“Yozma ish” ko‘p variantli usulda o‘tkazilib, har bir variantda ikkitadan savol va bittadan amaliy topshiriq beriladi hamda har bir savolga tegishli javoblar yoziladi. Har bir savolga yozilgan javoblar bo‘yicha o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0-2 ball oralig‘ida baholanadi. Amaliy topshiriq ham 0-2 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan har bir savolga to‘g‘ri va to‘liq javob yozilsa, moliyaviy holat tahlilining nazariy va uslubiy asoslari to‘g‘ri qo‘llanilsa, moliyaviy holat tahliliga oid o‘z mustaqil fikriga ega bo‘lsa va uni yozma shaklda bayon eta olsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 1,7-2 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to‘liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta‘sir etuvchi omillar to‘liq va to‘g‘ri aniqlansa, omillar ta‘siriga ijodiy yondoshgan holda xulosa va fikrlar bildirilsa, 1,7-2 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to‘g‘ri javob yozilsa, moliyaviy holati tahlilining nazariy va uslubiy asoslari to‘g‘ri qo‘llanilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 1,4-1,6 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to‘liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta‘sir etuvchi omillarning bir qismi to‘g‘ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, 1,4-1,6 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to‘g‘ri javob yozilsa, moliyaviy holat tahlilining nazariy va uslubiy asoslari to‘g‘ri qo‘llanilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 1,1-1,3 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to‘liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta‘sir etuvchi omillarning bir qismi to‘g‘ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, 1,1-1,3 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga javob yozilmasa, noto‘g‘ri javob yozilsa yoki o‘quv adabiyotidan so‘zma-so‘z ko‘chirib yozilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0-1 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar bajarilmasa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta‘sir etuvchi omillar aniqlanmasa, xulosa yozilmasa 0-1 ball bilan baholanadi.

Yozma ish bo‘yicha umumiy o‘zlashtirish ko‘rsatkichini aniqlash uchun variantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo‘yilgan o‘zlashtirish ballari qo‘shiladi va yig‘indi talabaning yakuniy nazorat bo‘yicha o‘zlashtirish balli hisoblanadi.

Yakuniy nazoratni “Test topshiriqlari” asosida o‘tkazish MEZONI

Talabalar “Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanidan yakuniy nazoratni test topshiriqlari yoki “Yozma ish” usulida topshiradilar va ularni o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0 dan 30 ballgacha baholanadi.

Agar yakuniy nazorat “Test topshiriqlari” asosida amalga oshirilsa, sinov ko‘p variantli usulda kompyuter sinflarida o‘tkaziladi. Har bir variantda 30 tadan test topshirig‘i bo‘lib, talabaga savollarning javobini belgilash uchun 30 daqiqa vaqt beriladi. Har bir test topshirig‘iga talaba tomonidan berilgan javoblar 1 ball bilan baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 26-30 tasiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 26-30 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 22-25 tasiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 22-25 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 17-21 tasiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 17-21 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 16 va undan kamiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 0-16 ball oralig‘ida baholanadi.

4.6. Talabalarning fanni o‘zlashtirish ko‘rsatkichlarini aniqlash mezonlari

Talabalarning fan bo‘yicha bilim saviyasi, ko‘nikma va malakalarini nazorat qilish 0-100 ballik reyting tizimi asosida quyidagi mezonlarga muvofiq amalga oshiriladi:

Talabaning fanni o‘zlashtirishini nazorat qilish mezonlari	ballar
Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatining tahliliga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtira olish Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatini tahlil qilishda ijodiy fikrlay olish Tahlil natijalarini amalda qo‘llay olish Mamlakatimizdagi iqtisodiyot sub’ektlari faoliyatini tahlil etishda xorijiy kompaniyalar faoliyati bilan solishtirib tahlil qilish Tahlil etilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish Iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil etish orqali ularning mohiyatini tushuntirib berish O‘rganilayotgan jarayonga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to‘la baho berish Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatini tahlil etishda tahlilning barcha usullarini birdek qo‘llay olish Tahlil etilgan iqtisodiy hodisa va jarayon to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lish O‘rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli xulosalar berish	86-100
Tahlil etilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish O‘rganilayotgan jarayonga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to‘la baho berish Iqtisodiyot sub’ektlari moliyaviy holatini tahlil etishda iqtisodiy tahlilning barcha usullarini birdek qo‘llay olish Iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil etish orqali ularning mohiyatini tushuntirib berish Tahlil etilgan iqtisodiy hodisa va jarayon to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lish	71-85

O'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli xulosalar berish	
O'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish Tahlil etilgan iqtisodiy hodisa va jarayon to'g'risida tasavvurga ega bo'lish O'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli xulosalar berish	55-70
Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlilining nazariy va uslubiy asoslarini bilmaslik Iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil etish bo'yicha tasavvurga ega emaslik Tahlil haqida aniq tasavvurga ega emaslik Tahlil jarayonlariga iqtisodiy tahlilda qo'llaniladigan usullarni qo'llay olmaslik	0-54

“Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanidan joriy nazoratda talabning bilimni reyting tizimi asosida baholash

№	Ko'rsatkichlar	Joriy nazoratda maksimal ball	Semestr bo'yicha jamiga nisbatan	Bir juftlik uchun maksimal ball
1	Darsda qatnashganlik darajasi	3.5	10	0.2
2	Adabiyotlardan konspekti, amaliy mashg'ulot bo'yicha berilgan vazifalarni bajarganligi	7.0	20	0.4
3	Amaliy mashg'ulot darslariga tayyorgarligi, so'zga chiqishi, tahliliy jadvallarni bajara bilishi hamda ularga xulosalar berish saviyasi	17.5	50	1.0
4	Mustaqil ta'lim bo'yicha bajargan ishlari, qilgan taqdimoti hamda iqtisodiy tahlil bo'yicha berilgan qo'shimcha topshiriqlarni bajarishi. Mavzular bo'yicha multimedialar tayyorlash, slaydlar, ko'rgazmali qurollar va chizmalar tayyorlashdagi faoliyati, iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili fani bo'yicha ma'lumotlar bazasini yaratishda qatnashganligi	7.0	20	0.4
	Jami	35	100	2

“Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fanidan talabning bilimni reyting tizimi asosida baholash

№	Ko'rsatkichlar	Joriy nazoratda maksimal ball	Semestr bo'yicha jamiga nisbatan	Bir juftlik uchun maksimal ball
1	2	3	4	5
1	Darsda qatnashganlik darajasi	2.0	2.0	4.0
2	O'tilgan mavzular bo'yicha konspekti va ma'ruzada o'tilgan mavzularni o'zlashtirganlik darajasi	5.0	5.0	10.0
3	Mustaqil ta'lim soatlarida bajargan ishlari, qilgan taqdimoti hamda fan bo'yicha berilgan boshqa qo'shimcha topshiriqlarni bajarishi	4.0	4.0	8.0
4	Mavzular bo'yicha multimedia tayyorlashi, slaydlar, ko'rgazmali qurollar va chizmalar tayyorlashdagi faoliyati, “iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili” fani bo'yicha ma'lumotlar bazasini yaratishda qatnashganligi	2.0	2.0	4.0

5.	Ma'ruza darslarida faolligi, fan bo'yicha ish o'yinlarni tashkil qilishdagi faolligi	4.0	4.0	8.0
	Jami	17.0	18.0	35

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, uni O'zbekiston sharoitida bartaraf etish yo'llari va choralari. T.: O'zbekiston, 2009, 56 b.
2. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz-vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir.t:O'zbekiston,2010, 80 b.
3. Karimov I.A. Barcha reja va dasturlarimiz vatanimiz taraqqiyotini yuksaltirish va xalqimiz farovonligini oshirishga xizmat qiladi.T.;O'zbekiston, 2011, 45 b.
4. Raximov M.YU. Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili. O'quv qo'llanma.T.: Iqtisod-Moliya 2013, 434 b.
5. Saviskaya G.V. «Analiz xozyaystvennoy deyatel`nosti predpriyatii». Uchebnik M.: Finans i statistika, 2010, 375 st.
6. Tomas P.Karlin. Analiz finansovoy otchetnosti (na asnove GAAP).Uchebnik. M.: INFRA-M, 2001, 423 st.

Qo'shimcha adabiyotlar:

7. Raximov M.YU. Iqtisodiyot sub'ektlari moliyaviy holatining tahlili.O'quv uslubiy qo'llanma. T.: Iqtisod-Moliya 2013, 156 b.
8. Poklovskiy L.M.,... Uchet i analiz bankrotstva. Uchebnoe posobiya.M KNORUS, 2009, 224 st.
9. Prosvetov G.I. Finansovyy analiz. Uchebnik. M.: Alfa-Pres.2009, 376 st.
10. Kolmikova T.S. Investisionnyy analiz Uchebnoe posobiya. M.: Visшее obrozovanie 2010, 204 st.
11. Lyubishin N.P., Babicheva N.E. Fiansovyy analiz. Uchebnik. M.: EKSMO. 2010, 331 st.
- 12.Artyomenko V.G., Ostapova V.V. Analiz finansovoy otchetnosti. Uchebnoe posobiya. M.:OMEGA-L 2011, 268 st.
13. Endoviskiy D.A., Bpaxtin K.V., Kovtun D.V. Analiz kreditosposobnosti organizasii i grupy kompaniy. Uchebnoe posobiya.M.:KNORUS 2012, 376 st.
14. Arabyan K.K. Analiz buxgalterskoy (finansovoy) otchetnosti. Uchebnoe posobiya. M.KNORUS. 2010, 304 st.
15. Internet saytlari
<http://www.lex.uz>
<http://www.ziyonet.uz>
<http://www.stat.uz>
<http://www.mf.uz>

